



**Onderwerp: debat over de dienstencheques. Draft
voorbereid door FeBISP met het oog op de vergadering van de overleggroep
socioprofessionele inschakeling van 8 mei 2007.**

Datum: **26 april 2007**

Van: Delphine Huybrecht

Voor:

Kopie:

Een aantal elementen om het debat over de voorziening van de dienstencheques te voeden.

Ter herinnering:

De drijfveer achter de maatregel, die in 2001 werd ingevoerd, is de strijd tegen zwartwerk. Die bekommernis heeft een humanistische kant, en beoogt de levensomstandigheden te verbeteren van huishoudhulpers die in het zwart werken, maar heeft ook een repressieve kant en kan in het kader van de Actieve Welvaartsstaat synoniem zijn met strijd tegen "sociale fraude".

In het begin: de voorziening van de dienstencheques vloeide voort uit een beleid dat bedacht was door en voor de sociale economie; vervolgens hebben de klassieke bedrijven druk uitgeoefend om eveneens activiteiten in het kader van de dienstencheques te mogen uitvoeren.

Zodra de bedrijven met winstoogmerk zich in dit activiteitsveld kwamen mengen, rees het probleem dat een evenwicht diende behouden tussen winst en werknemerswelzijn.

In Brussel: het heeft enige tijd geduurd alvorens de maatregel zijn weg vond, vooral langs de kant van de sociale economiebedrijven. De eerste Brusselse inschakelingsbedrijven bestaan nu twee jaar. Ze zijn samen goed voor ongeveer 250 banen. We hebben nooit geloofd dat de dienstenchequemaatregel een wondermiddel was dat alle werkgelegenheidsproblemen ging oplossen. FeBISP heeft evenwel altijd getracht de belangen te behartigen van de sociale economiebedrijven die actief zijn in de dienstenchequesector, enerzijds omdat we menen dat indien inschakelingsbedrijven erkend worden voor dienstencheques het overheidsgeld beter besteed wordt (er gaat geen gedeelte naar winst, alles wordt opnieuw in de economie geïnjecteerd), en anderzijds omdat zonder de inschakelingsinitiatieven van de sociale economie een bepaald aantal mensen die elders ontzettend moeilijk een baan kunnen vinden onmogelijk tewerkgesteld zouden kunnen worden.

Onze lezing van de huidige voorziening is globaal de volgende.

De dienstenchequesector wordt bevolkt door actoren (ondernemers) die heel uiteenlopende beweegredenen hebben, en dat binnen een juridisch kader dat in het begin weinig bindend was. De wet van 2001 met betrekking tot de dienstencheques is al veelvuldig aangepast, met name om de dienstenchequebedrijven bijkomende verplichtingen op te leggen. Op verschillende plaatsen in de wet wordt de erkende werkgevers gevraagd zich ertoe te verbinden bepaalde zaken niet te doen, of andere juist wel, bijvoorbeeld de werknemers zoveel mogelijk met een overeenkomst van onbepaalde duur tewerkstellen. Maar wordt er voldoende gecontroleerd?

Elk jaar brengt IDEA Consult een studie uit over de voorziening en de gecreëerde banen, de tevredenheid van werkgevers, werknemers en gebruikers, maar het is heel moeilijk om aan de hand van die studies na te gaan of de sociale economie of de non-profitsector er andere praktijken op nahouden dan de uitzendsector, bijvoorbeeld. De informatie is wel opgesplitst per gewest, maar niet per type werkgever.

Welke aandachtspunten heeft IRES naar voren geschoven in het artikel “Le titre-service, un état de la situation” (De dienstencheque, een stand van zaken)?¹

Vier vragen blijven open:

1. de reële kosten van de maatregel voor de overheid;
2. de leefbaarheid van de bedrijven die actief zijn binnen de dienstenchequesector zodra de werkgelegenheidssteun (Activa, SINE) uitdooft;
3. het verschil in de kwaliteit van het werk naargelang het type werkgever;
4. de gebrekkige afstemming op een meer globaal beleid inzake personen hulp.

Punt 1: gebrek aan elementen om de kosten voor de overheid te evalueren

Hoewel het werkgelegenheidsbeleid met betrekking tot de dienstencheques de valkuil van het "onbedoeld voordeel" vermijdt (waarbij het dienstenchequewerk jobs zou vernietigen die door andere middelen gecreëerd werden) en ogenschijnlijk veel banen schept, weten we echter heel weinig over de situatie van de dienstenchequewerknemers vóór hun indienstneming. Zo had 46% van de dienstenchequewerknemers al een bezoldigde baan toen ze in dienst werden genomen, en was slechts 43% werkzoekende. We stellen daarentegen vast dat in het Waals Gewest een vergelijkenderwijs veel hoger percentage (85%) werkzoekend was op het moment van hun indienstneming. Het is dus heel moeilijk om het reële terugverdieneffect van de maatregel te berekenen.

Punt 2: moeilijkheid voor de werkgevers om het stelsel te bestendigen

In 2005 verklaarde 62% van de door IDEA bevraagde bedrijven dat de inruilwaarde van een dienstencheque, toentertijd 21 €, ontoereikend was. Met dat bedrag moeten immers alle kosten gedekt worden: de opleiding en de begeleiding, de administratie en de planning, de annulaties van gebruikers, de indexen en de anciënniteit van de werknemers...

Indien de bedrijven geen beroep doen op de bestaande tewerkstellingsmaatregelen, dreigen ze vanaf het tweede of derde jaar verlies te lijden. Indien ze wel een beroep doen op tewerkstellingsmaatregelen van het type Activa of SINE, genieten de bedrijven de eerste twee jaar aanzienlijke voordelen, en rijzen de problemen vanaf het vierde jaar, wanneer de tewerkstellingsmaatregelen aflopen. Wat zal er in 2008 gebeuren, wanneer de meeste dienstenchequebedrijven 4 jaar bestaan?

De sinds januari 2007 doorgevoerde verlaging van de federale bijdrage met 1 € doet het faillissementsrisico of het werknemersverloop enkel toenemen. Want herinneren we eraan dat in het dienstenchequestelsel productiviteitsverhoging onmogelijk is; elke besparing gebeurt ten koste van de werknemers.

Punt 3: verschil in de kwaliteit van de gecreëerde banen naargelang het type werkgever

Een greep uit de cijfers:

In de uitzendbedrijven heeft 44% van de werknemers **minder dan 1/3-tijdse betrekking**.

In de sectoren zonder winstoogmerk heeft 94% van de werknemers een halftijdse baan of meer.

In Wallonië heeft 78% van de inschakelingsbedrijven geen enkele werknemer met een contract van bepaalde duur in dienst terwijl bij **56% van de uitzendbedrijven meer dan 60% van de contracten van bepaalde duur zijn**.

¹ Vermer M.-C., Nassaut S., Nyssens, M., Le titre-service, un état de la situation (De dienstencheque, een stand van zaken), in Regards économiques nr. 50, april 2007, p. 20-25.

De inschakelingsbedrijven bieden personen die initieel lager geschoold waren banen van betere kwaliteit aan. Dat wordt verklaard door het feit dat zij de tewerkstellingsmaatregelen combineren met subsidies. Dat zou als oneerlijke concurrentie kunnen worden bestempeld, maar in onze ogen is het dat niet. De sociale economiebedrijven vervullen opdrachten van openbaar belang, iets waar de uitzendkantoren zich niet om bekommeren.

Punt 4: de noodzaak om het dienstenchequebeleid af te stemmen op de bestaande diensten voor gezinshulp.

De dienstenchequemaatregel is een economische maatregel; toch ziet het ernaar uit dat die ten minste gedeeltelijk interfereert met het al bestaande beleid inzake gezinshulp. De door de Gewesten erkende diensten voor gezinshulp zijn voor welgestelde gezinnen (die hun uitgaven voor dienstencheques aftrekken van hun belastingen) soms duurder dan de dienstencheques, die gedeeltelijk de taken van de gezinshulp bestrijken zonder de werknemers echter specifieke kwalificaties op te leggen. Op die manier dreigt het “slecht” werk ondanks alles het “goed werk” toch te verdringen.